پەندی پێشینیان

پێشکەش بێ بەو کەسانەی پارێزەری

فەرهەنگ و ئەدەبی میللەتەکەیانن

کۆکردنەوە و هۆنینەوەی بە شێوەی شیعر

مه لا غەفووری دەبباغی (حافز)(1927–1990)

خوێندنەوەی مامۆستا هەژار موکریانی

(مەلا عبدالرحمانی شەرەفکندی)

(1921ز – 1991ز)

داگرتنی بە شێوەی دەنگی لە ئەنتەرنێت

وە هێنانە نوسین و لێکانەوەی هەندێك وشە/ زریان سەرچناری

2010

mamosta hajar pandi peshinian - YouTube

بەناوی خودا:	
پەندی پێشینیان یادگاریە	
میـراتی کۆنی کوردەواریە	
پەندی پێشینیان گەلێك پیرۆزە	
مایەی شانازی بۆ گەل و هۆزە	
پەندی پێشینیان بەڵگەی خەباتە	
دیاردەی مـێژوی گـەل و وڵاتـــە	
قـەدیمیەکانی خـودا لێخۆش بـــوو	کەسە کۆنەکان
ڕەحمەتیان لێبێت وایان دەفەرموو	
ماقوڵە هەرکەس لە نێوخۆ ڕۆیی	مەعقول: ژیری پەسەند
خـۆیی بچوکە لای خزم و خۆیی	
وەك لـە بێگانـە بـەرز دەڕوانـــی	
لە **عاست** خۆمانە هیچ کاتێك وانی	ئاست
پـیاو دارێـك نـەبێ بـە هەموو بایێ	
وە لـەرزین کەوێ و بێتە سەمایێ	
ئەسپی پێشکەشی خۆت باش دەزانی	
نـــاکرێ تــەمـاشـای دمـــوددانــی	
هەر خوویەك ئینسان گرتی بە شیـری	
بـۆی تـــەرك نـابـێ زەمـانـی پـیـری	
دەرد و مەینەتی دنیات بەسەرێ	
قـۆڵت لـە کـراس نەهێنیەدەرێ	
لەکات و دەمی تەنانەت مەرگا	
تادەکرێ **ددان بگرە بەجەرگا**	خۆڕاگربە
هــەر کچێ دایك تـاریفی دەکا	تەعریف: پێناسە
بۆ خاڵی دەبێ شو بەوی دەکا	شو بە خاڵۆزا دەکات

ئەم پەندە بگرە گوێی دڵ لەڕێوە	
زۆرەمــلی مـل شــكانـــی پـێـوە	
لەم پەندە جوانەش ناشێ **لوت بادەی**	بەدڵت نەبێت
تـا سـواری ئـەسپـی خەڵك بی پیادەی	
ئـەم پـەندەش تـازە هـاتەوە بەرمان	
شەڕ لەناو **شێف** و ئاشتی لە خەرمان	زەوی كێڵدراو
ئـەو كەسە پیاوە ڕەنگێك بنوێنی	
ئـیمڕۆ نەگۆڕێ ڕەنگوڕوی دوێنێ	
نـێوبـانگ و شـۆرەت بە جێ و مەكانە	
بەردیش لە جێی خۆی قورس و گرانە	
مەرد ئازایەتیش بە جێ و مەسكەنە	
تـەنـانـەت شـەڕی كـەڵ بـە **مەوتەنە**	نیشتمان
بـۆیـە یـاریـدەت نـەدام لـە كـــاریێ	
مورووی خەنجەرت دەكەوتە خواریێ	
خــەڵكـی مـەدوێنە **بە فیزو دەمار**	بە پۆزەوە
مەگەر لە لوتی فیل كەوتویەخوار	
نـە لـە شـنـدڕێ نە لـە شەمۆڵێ	
ئارد پەیدا نەبوو بەشی پرپۆڵێ	
دانیشێ لەسەر گەنجی ئوناسـیس	
لام بــێ بایەخە پیاوی پارە پیس	
شیرین گەورەو چوك دەیخوا تامناڵ	
پیاو ئەو پیاوەیە سڵ نەكا لە تـــاڵ	
گـوریـسی تـەمـاح كـەم ڕاخـە بـاوە	
كـەس دنیای بەكۆڵ پـێ نەگوێزراوە	

کێ کۆڵی گران بنێتە کۆڵی	
هەم پشتی دەشکێ هەم شان و قۆڵی	
کێ خزمەت بکا بە بێچوی گورگی	
کاتێ گەورە بوو دەدڕێ ورگی	
بیستومە لە زۆر پیاوانی خۆش ڕوو	
قسە هاتە ڕوو نامێنێ **ئەرجو**	ڕێز
بەکەس ناگیرێ زمانی **شۆفار**	جاسوس/سیخوڕ
بەدی خۆت بەخودا بسپێرە **قوتار**	ڕزگاربون
کێ لە پاشملە حاکم سەربڕێ	
ناوێرێ لە ڕو قسەی دەربڕێ	
با هەر لێبدا لافی ملهوڕی	
قوڵە واتڕی بەشی خۆی بڕی	
کەس چاکت ناڵێت لە دورو نزیك	
جارێك لە پیك دەی جارێك **لە ماپیك**	لەناڵیش بدەیت و لە بزماریش
تاکەی ژیانی (دە)ڕوو دەڕەنگی	
کەوشەت تیای نییە زیخ بۆ دەلەنگی	
چاکت داوەتە لانی بێ عاری	
هەم لەناڵ دەدەی هەم لە بزماری	
خەڵکی ساکارت گەلێك بەشەڕدا	
لە مێژە گورگی لە پێستی مەڕدا	
کەسێ لە کەسێ هەڵگرێ قینێ	
هەرخەونی گولی پێوە دەبینێ	
باوە دەرمی کرد هیوام دایە بوو	
کەچی ئەو گۆشتەش هەر لەم گایە بوو	

کەسێ جیانەکا **هەڕە** لەبەڕە	بڕەر/مشار
مێشکی تیانییە عەقڵی بەزەڕڕە	
بۆ ڕوبینیە واتەی سەرزمان	
دڵ ئاگای لە دڵ هەیە بێگومان	
لەگەڵ کەسێ بوی توشی دەم قڕە	
کارت بەپەردەی نەبێت مەی دڕە	
بۆیە پێت دەڵێم مەدڕە پەردەی کەس	
خۆت لە ژێر پەردە عەیب و عارت هەس	
بۆ پێوە ماندوی هەرکەس بەڕێی خۆی	
بزن بەپێی خۆی مەڕیش بەپێی خۆی	
مریشك بۆ خۆی وەسەرنەکا خۆڵ	
ناکرێت بەسەریا بەهیچ شان و قۆڵ	
پێی خۆشە هەموو پیاوێك بەتەنیا	
خۆی ئاقڵ تربێ لە خەڵکی دنیا	
بەڵام حەزدەکا **جگەرگۆشەکەی**	منداڵەکەی
لەو **باڵاتربێ** عەقڵ و هۆشەکەی	بەرزتربێ
ناچێت بەڕێوە ئاوا کارو بار	
بەهاوین شەوکار بەزستان قومار	
قەدیمی وایان چپاندە گوێی من	
لە دوست بترسێ نەوەك لە دوژمن	
پیاوی ژیر ناشێ باوەڕی وابێ	
هەرچی گا کێڵای هەر بەشی گا بێ	
دەینی ڕەش و ڕوت لە مل کێدابێ	گوناه/تاوان
خاترجەم دنیا هەروا ڕون نابێ	بە دڵنیاییەوە

پـیاوانی زانــا له دێ و لەشاری	
دەڵێن **عەقڵی سوك** گرانە باری	عەقڵی کەم
تـاجی زێڕینە عـەقڵی **فریاد ڕەس**	فریات بکەوێت
بەڵام ناچێتە سەری **هە**موو کەس	
بیستومە لە زۆر خاوەن عەقڵ و فام	
تـامـاڵ **بیهەوێ** لـە مـزگـەوت حـەرام	بیەوێ
لە سێدارەت دەن حەق دامەپۆشە	
بـانگی محەممەد ئاشکرا خۆشە(ص)	
خــۆت ئازا لـەنێو مــاڵ و منداڵ کەی	
هیچ نییە ڕەنگە بای سگ بەتاڵ کەی	
خۆت وانیشان دەی لـەکەس ناترسی	
واتـەی قـەدیـمەو **لاف بـــــن کورسی**	کورسی:جاران لە بری زۆپا بەکارهاتووە
بـۆ تـاقە دۆستێ خـۆت پیــرو کوێر کەی	واتا قسەی گوێ ئاگردانە.
نـەك ڕۆژی چـەند دۆست بەماڵت فێرکەی	
ئــەم پـەنــدە بـڕێك بـیستنی تاڵە	
سواڵکەر بێ بە(شا) چاوی لە سواڵە	
ئەگەر جێت نەکەن لە هیچ شارو گوند	
بـەشـل هــەر بڵـی شـل و بـەتوند توند	
دەڵێن کەسێك چو بۆ شاری کوێران	
دەس بـە چـاویـەوە بگرێ بۆ خێران	
بـەدەم هـەراشـی پـێك نـایـــە ئاوات	
لـــــە بێ خـەبەران کەشکەك سڵاوات	
تــا شێوت چــەورە دێنە دەورت کەس	
بــاوك بــێ بـرا، ئـامــۆزا فـــرەس	باوکت برای نیە و ئامۆزات زۆرە

داخـی داخـانم هــەتـا **گـندۆر** بوو	کاڵەك
قەوم و قیلەمان لە دەورە زۆر بوو	
بەڵام ئەو کاتەی گندۆر بەسەر چوو	
تـەواوی **قــەوم و قــیلە** بۆی دەرچوو	خزم/ دۆست
دۆسـتی بـەڕاستی کوا ئـەم زەمانە	
زۆرتـری ڕەفـیق بـۆ نـان و خــوانە	
پولێ **هاتە گۆڕێ** زۆر شت دەگۆڕێ	هاتەکایەوە
تەنانەت دۆستی گیانیش دەدۆڕێ	
پـوڵدار بـە کەباب مـل ئەستور دەبێ	
بۆنەکەی بێ پولێ پیی **ئەستور دەبێ**	تورەدەبێ
ئەوەی پوڵی پێ پەین بوو سەرێ	ئەوەی پارەی لا بێ نرخ بوو جاران
گـەڕا لـە کـەرێ نـاڵەکەی بــــەرێ	
لێم ڕونە وەك من لەشەڕ بێ زاری	
دەڵـێن بـاشترە شەڕ لە بێ کاری	
بەخشەو مشەی نەتزانی گایە	
کـەوابو نیوەی عومرت بەبایە	
یـامەبە دۆسـتـی فیلەوان کـاکە	
یا لەقەدەر فیل خانوو پەیداکە	
دانـوم نـاکــولێ لـەگەڵ **مفتەخۆر**	بەلاشە خۆر/ لەمیش
دەست بۆ گیرفانی نابا بەهیچ جۆر	
عومـری مفتەخۆر کەم بێ بەکەڵکە	
چـون هـەتا بژی **ســـەربای خەڵکە**	بۆ خەڵك ئەرکە
ئــەو کــاتە مــاڵت کـرا بە **پــێ خوست**	کەوتە بن پێ
گەورە ئاوی ڕشت بچوکە پێی تێ خست	

کــێ **ســەلیم** نـــەبێ زمان و دەستی	ساغ/بێ زیان
هەرچی بیکوژێ سەوز دەبێ دەستی	
کـێ ڕێگەی صـولْح و سەفا ببەستێ	
هەر لە گۆڕی ئەو ئاور هەڵ دەستێ	
دوو شـت زۆر و کـەم ناگرن قەرار	
ئـــاوی بێژنگ و سەبری **ئەوین دار**	عاشق/خۆشەویست
فـام و شـعورت بێ تیـن و هێزە	فهم/تێگەیشتن
هەرشتێ خڕ بوو وەبزانی گوێزە	
کـاتێ لـە بـزن نـزیك بـوو **ئەجەل**	کاتی مردن
دەچێ نانی شوان دەخوا پەلەپەل	
بیستومە خەوی زۆردار و بەدکار	
قـازانجی تـیایە بـۆ خەڵکی هەژار	
سەروەت کە پشتت پێوە نەیەشا	
ئـارەقەت نەڕشت ڕەنجت نەکێشا	
بـێگومـان بـەخـتی دەکـــەی بەفیڕۆ	
کاتێ لەدەست چوو بۆی ناکەی ڕۆڕۆ	
پێم خۆشە سڕم وەبن گڵ کەوێ	
نەك بەلالوتی بـــڵێن چت دەوێ؟	
بیستومە لە زۆر پیاوی نوکتە دان	
مـردن خـۆشترە لـە تانەی **عەبدان**	خەڵك/ بەندە
لـە شـاخـی بـەردت پـێ بێنن بـەزۆر	
لەخۆر بۆ سێبەر لە سێبەر بۆ خۆر	
کۆڵەکەی ئـاسن بـەشان بـــگێڕی	
هـەڵمەگرە منەت لە پیاوی خوێڕی	

دەڵێن هەر شتێك كەوتیتە شوێنی	
لێی مـاندو نەبیت وەدەستی دێنی	
بیستومە وشتر ڕۆژ بنوێ یا شەو	
هـەر **دانەلۆکـە** دەبینێ بـــەخەو	تۆوی پەمو
وتیان بەڕێوی كوا خانوو لانت؟	
كام خڕو دۆڵە جێی پشودانت؟	
جـوابـی دانەوە جوزانم بابم	
جێگا نەماوە كەلێی نەڕیابم	
كێ نانێكی خوارد عەقڵی لەتێكی	
ئـەشـێ پـەیداكا بـێ زەحمەتێكی	شیاوە/پێویستە
قەت بەو ئەندازە نەبیت دەسـت بڵاو	
لــە گـیرفانتدا شـك نـەبـــەی **دراو**	پارە
بەو حـەدەش نـەگا پولێ خۆشەویستی	
بــڵێن نــاوەری هـــەرزن لـــــەدەستی	
مویەك لە بەینی دوونەفەر دانا	
هـەرگیز نـاپسێ بەقەولی زانا	
هـاتـەوەبیـرم شیـرین تـرین پەند	
بۆ پیاوی تێبین تایبەتی فەرزەند	
تا زیندوم گولێ بێنن بەدیاری	
گـوڵم بـۆ چـییە لــە نادیاری	
یاخوا بەختی كەس نەبێ سەرەوژێر	
بـوك لـەپەردەدا لێی دەبـــێ بەنێر	
كـێ بـەختەوەرە **خۆش بەحاڵی خۆی**	خۆزگوم بەخۆی
هەركەس نان دەخوا لە **ئێقباڵی** خۆی	شانس/ بەخت

بەکەر ناوێرێ زلی **بـــێ حونەر**	بێ هونەر/ هیچ نەزان
ڕەفە ڕەف دەکا لە کورتانی کەر	
ئـیمام حـوسێنیان دا بەکوشت ناپاك	
دەیان گوت خوێنی کێچ پیسە یا پاك؟	
کـەر بەبارەوە قوت دەدا بۆخۆی	
دەڵێ **بەیتولماڵ** حەرامە نەیخۆی	خانەی پارە/بودجەی موسوڵمان/ بانکی جاران
کـێ **مـوعیزەی** کرد بۆتۆ لە مزگەوت	ئامۆژگاری/وتار
لــە نهێنیا شـوێن کاری تـــر کەوت	
کـێ بـەڕۆژ بـخورێ کوڵاوو کاڵی	
شەو دێتەوە سەر هەواری خاڵی	
کێ ڕۆژی ڕوناك چرای هەڵکرا	
شـەو نەوتی نابێ بیکاتە چرا	
کەحێل بە کورتان پشتی ڕوشاوە	کەحلان/ئەسپی چاك
تـەوقی زێڕ بـە مـل گـوێرێژ کراوە	
کەوتوینە عەجەب دەورو زەمانێ	
بــرا بــۆ بــرا پـێی حـەیـفە نانێ	
نەباوك ڕەحمی لەگەڵ **ئەولادە**	منداڵان
نـەئـەولاد دڵی بـە بـاوك شادە	
بۆژۆ بوو ئەوەی خۆی لە پێناو نا	
هـی شـاخی هاتوو هی باخی ڕاونا	
بـۆ مەرگی ئـازیز بـەرۆك دادڕە	
بەڵام چاك دەبێ گڵ مەیل بڕە	
بـاوەڕت ببێ بـەم قـسە حـــەقە	
دۆ هەتا زۆر بێ کەشك هەر ڕەقە	

قسەی قەدیمیان لەکەس مەپۆشە	
دۆم هەتاڕوت بیٚ مەزاتی خۆشە	
هەند بە ڕواڵەت شۆخ و لەبارن	
بەڵام دور کوژی نزیك خەسارن	
هێندە بە پیز و فیزە ئەو لاوە	
هەر دەڵێی دۆمەو خەڵات کراوە	
زیاد لە ئەندازە خۆت مەپارێزە	
نەخۆشە هەرکەس بە قیزو بێزە	
کیٚ لە کسپ و کار بە قێزو بۆیە	کیٚ لەکارو کاسپی بە بیانووە
بمرێ **ئۆباڵ** وەئەستۆی خۆیە	تاوان/گوناھ
ئێژن تەوەزەل چەشنی **دۆڵپایە**	دێوی ئەفسانەیی کە بەسێکەوە نوسا لێینابێتەوە
قورسایی ژینی لە مل خەڵکایە	
وەك قیری کەوای سپی بیٚ وایە	
یان **خەرەنگەزی** بن کلکی گایە	خەرمەگەز/مێشە سەگانی
کەسیٚ شعوری لە چاوی دا بیٚ	
نەزانە با لەسەد ئاوی دابیٚ	
گوێبگرە پەندی هەموو کەس بیستو	
ڕامەپەڕێنە قەت سەگی نوستو	
کاکە زۆر بۆلای خۆتی مەتاشە	
نەشیش بسوتیٚ نەکەباب باشە	
بێتامە گەلێك شتی سپی و سۆڵ	
هەر لە دور خۆشە ئاوازی دەهۆڵ	
قسەی ئەو کەسە چلۆن دەچەسپیٚ	
لە گیرفانیدا هەڵپەڕێ ئەسپیٚ	

ئـەم پـەندە گـەلێك لەلام ئەزیزە	
خۆزگەم بەوباخە ورچی لێ **زیزە**	زوهێر / عاجز
لـە لای ئـاسنگەر کەسێ دانیشێ	
بەرگی دەسوتێ یا سەری دێشێ	
کـێ پـەسەند نـاکا قسەی وا بــەجێ	
دەست ئەگەر شکا خوار دێتەوە جێ	
لـە **کـەرەمـی** کـەم مەگرە بەهانە	بەخشین
کەمی هەندێك کەس بە زۆر بزانە	
مەشهورە هەرکەس بەکەم نەزانێ	
پـیاوەتـی زۆریش بـەکەم دەزانێ	
دوعـای پـیاوانـی ژێــــــرو بەهەستە	
ئەم دەستە **موحتاج** نەبێ بەو دەستە	پێویستی
بـێ هـێزی خـەتای **"ڕۆن نـەباتی"یە**	ڕۆنی ڕوەکی
کەم خواردن لەکەم دەستەڵاتییە	
ئـای خـۆزگە **شۆفار** لاڵ و کـــەڕ بوایە	جاسوس/ دوزمان
ئاوخواردنەوەی گورگ لەگەڵ مەڕبوایە	
دەڵێن هەر ژنێ مێرد بیکا تڕۆ	
بـە هـەمو عـالەم ناکرێ **پەڕۆ**	پینە/ چارەسەر
بـەڵام هـەر ژنێ مێرد بیـکا سەنگین	
عـالەم هەڵدەستێ پێی نابێ **نەنگین**	عەیبدار
پـیاو ئەگەر شێرە یاخۆ پڵنگە	
ژن دەرکی نەکا کەمتر لە پنگە	
چەند بە مەزەیە **نەزیلەی** کوردی	چیرۆك/بەسەرهات
گـڵمەت دەگـریا بۆ حـاڵی گورگی	

بۆ کەسێ ماندو هیلاك و کفتە	
نانی ڕەق و تەق خۆشە وەك کفتە	
کاتێ تورەبوی هەڵ مەچۆ تەواو	
نەوەك تێکەڵاو بکەی دۆو دۆشاو	
گەورەیی خەرجی پێویستە مەگری	
کێ بانی زۆرە زیاترە بەفری	
کەس بە ڕواڵەت لێت مرچ و مۆنە	خزم/کەسوکار
خوێن نابێ بەئاو فەرمودەی کۆنە	
کەس بوو بەناکەس ناکەس بو بەکەس	
قەدیم وەجاخان دەرچون بەعەبەس	کەسەکۆنەکان بە بێهودە لەدەسمان چون
قەدیمی دەڵێن بۆ **دەستەوەستان**	بێ دەستەلات/نەکردەکار
هیچ فەرقی نییە گەرمێن و کوێستان	
سێ شت غەم لە دڵ دەردەکەن تەواو	
ڕوی شۆخ و شەنگ و شینایی و دەم ئاو	
بیستومە لە پیاو چاکی زەمانە	
نیشتمان دۆستی مایەی ئیمانە	
وتیان بەگورگ تۆ دەکەینە شوان	
دەستی کرد بە قوڕ پێوان و گریان	
وتیان بۆ دەگری خۆ **کەسبی** چاکە	کاسبی
گوتی دەترسم درۆبێ کاکە	
زۆر لە دوی ڕۆژی وێڵ نەبی چاکە	
سەری بێ ڕۆژی وا لە ژێر خاکە	
خۆت لە شوێن چوان مات و کز مەکە	
ماڵت توند بگرەو کەس بەدز مەکە	

پـیاوو بـۆره پیاو نەزانی كامە	
دیاره گا بەگون دەناسی مامە	
هێژن **فرەوێژ** لە خراپ و خاس	زۆربڵێ/چەنەباز
هەردێ بەدەمیا درۆبێ یاڕاس	
بە شێرو ڕێوی مەمكە گێژو كاس	
مـەردو مـەردانە بێژە ماسو ماس	
درۆ نـەفەرزە نـە سـوننەت كاكە	
كێ ڕاست و پاكە بێ ترس وباكە	
هەرچی خۆی تاڵ بێ لە **ئەزەڵ** چاكە	لە زووەوە/لەسەرەتاوە
شیرین كـە تـاڵ بـوو زۆر خـەتەر ناكە	
دوعات ئەوە بێ شیرین تاڵ نەبێ	
قـەت نـاتەبایت لــەناو ماڵ نەبێ	
دەك ئـاوەدان بـی مـاڵی بێ قڕە	
سفرەی تەبایی هەموو دەم پڕە	
قـەدیمیان چـیان فـەرمـوبــــــێ وایە	
هـەمو شتێ بەخوێ خوێش بە مەعنایە	
گۆشت خۆرن هەموو دەعبای ئەم ناوە	
كــەچــی هـــەر نــاوی گـورگ بـەد ناوە	
شوێن بە پیشەیە گیا بەڕیشەیە	
واتـەی قـەدیمیان بۆ هەمیشەیە	
وایان فەرمووە پیاوی هەڵكەوتوو	
ڕێـوی وریابە نـەك شێری خەوتوو	
هـــەر كچێ دایك تـاریفی دەكا	
بۆ خاڵی دەبێ شو بەوی دەكا	

واتـەی پیاوانی پڕ ئەقڵ و هۆشە	
گۆم هەتا قوڵ بێ بۆ مەلە خۆشە	
سەگ بۆیە بێ **خۆف** پەلامار دێنێ	ترس/بیم
ئێسك بـە قەوەی کلکی دەشکێنێ	
دەڵێن هەر شتێ **کابان** بیشکێنێ	کەیبانو
تـەقـەی لـێ نـایە گوێ نابزوێنێ	
مـەپرسە مـردوو لاوە یـاکیژە	
مەشهورە چاوی مردودار تیژە	
چرای مەزڵومان کزو بێ نورە	
ئـاوی زاڵمان سـەر بەرو ژورە	
قەت ئاسودەنی مەگەر لە خەودا	
سـەرێکت هـەیەو هەزاران سەودا	
هێند تێریت برسیت قەت لەیاد نییە	
ئـاگات لـە مەحمود بـــێ زەواد نییە	
خاڵەگیان هێشتا ئەسپ نەکڕاوە	
ئـاخـوڕ هـەڵـبەستـن **خـەیاڵپلاوە**.	خەیاڵ بلاو/ خەیاڵ و هیچی تر
2	2
خاڵەگیان هێشتا ئەسپ نەکڕاوە	
ئـاخوڕ هـەڵبەستن خـــەیاڵپلاوە	جێی عەلەف ئاژەڵ
ئاشی **فرە خێو** ئەوەندە دێنێ	فرە خاوەن/ ساحێبی زۆر
کـاکی ئاشەوان خۆی **بیقرتێنێ**	بیخوات
خـۆش بـەخـتە پـیاوی ئەمـــیرو چالاك	
ئالیك زیاد دەکات بۆخۆی ئەسپی چاك	

لێدان و کوتان پەسەند نەکراوە	
بەلاّم جارو بار **ئیزن دراوە**	ڕێگە دراوە
ئەوەی نەفام و بێ هۆش و گوێیە	
کوتەك دەزانێ قۆناغ لە کوێیە	
تا کوتەك نەخۆن هەندێك گاوو کەڵ	
ئیشت بۆ ناکەن وەك پیاوی دەغەڵ	
دەڵێن وابووە جنسی بارەبەر	
بێ کوتەك ڕێیان نەگرتۆتە بەر	
بۆ ژنی لاڕێ و پیاوی **بەدنمەك**	سپڵە/بێ وەفا
لە بەهەشتەوە **هاتووە** کوتەك	
مەشهورە ئاشیش ڕۆژێ یا شەوێ	بەناوبانگە/زانراوە
وردی لێنەگرت **بیرازی** دەوێ	زبرکردنەوەی بەرداشی ئاش
تاسەرت نەدا لەبەردی **ئەلحەد**	بەردی ناوگۆڕ
کۆتایت نەکرد لە زوڵمی بێ **حەد**	بێ سنور
ئەم پەندە گەلێك جێگەی بڕوایە	
زمانی شیرین **پەسەندی خوایە**	خواش پێی باشە
تاڵترە خوێنی بێ حەیاو دەم شڕ	
لای خوداو خەڵك لە میری سەربڕ	
نەعلەت کراوە سەد ئەونەی ئیبلیس	
لە پیاوو ژنی سوك و زمان پیس	
هێژن هەڵەوەڕ چەشنی نەجیسە	ئەڵێن زۆربڵێ وەك پیسایی وایە
تاچیلکەی تێخەی بۆگەنی پیسە	
زمانت بگرە دەستم بە دامان	
تاماوی بڵێ ئەی زمان ئامان	

دار ئەگەر ساڵێك بەری **نەهاورد**	نەهێنا/ نەیگرت
نـابێ بـیبڕی بـیکەی وردو پـرد	
پـێوانـە ئـەگـەر جـارێك بــەتاڵە	
گەلێك جار پڕە بەس بۆی بناڵە	
بە مـاڵی دنـیا زۆر دڵ مـــەبەستە	
قەدیمی دەڵێن وەك چڵكی دەستە	
سەودای **هەوەڵ** جار لە كیسی مەدە	سەوا/معامەلە
بە هـەشتی پـاك و نـۆی پیسی مەدە	
هەوەڵ مشتەری لەدەست دەرمەكە	
خۆت توشی قڕەو دەردی سەرمەدە	
وازوو نـاچێژی لـەم تام و بۆنە	
مەگەر بێژی ئەم نانە بەو ڕۆنە	
ئەمەش فەرمودەی پیاوانی زووە	
هەر لـە كـۆنەوە وایـان فــەرمووە	
نوشتەی مەلاو شێخ گشت فڕو فێڵە	
ئـاخۆ چـارەنوس لە دوای كێ وێڵە	
یەكێ لە یەمەن یەكێ لە شیراز	
خوا مەیلی لێبێ دەبن بە **هاوڕاز**	
ئـەمەش لە ئـەصڵا پـەندێكی كۆنە	
لـەسەد ئـاوی خـەیت تەڕنابێ **سۆنە**	مراوی
قەت لە شوێن چوان نەچیەوە چاكە	
بـەس لێرەو لـەوێ كای كۆن بەباكە	
بێ **سوچ** و خەتاش دەگرێتەوە شەڕ	خطأ/خەتا/تاوان
ئـــاور كـە گـرتـی چ وشـك و چ تـەڕ	ئاگر

دوکەس وا بژی لەبەر بەد فەڕی	
شۆفار بەکەڕی **بۆزیش** بە لەڕی	دێز/کەری کارنەکەر
یاخوا لەکای کۆن بەرنەبێ ئاگر	
تا ئاوی پیاکەی دەیگرێ زیاتر	
دووزمان کەوتە بەینی ژن و **شو**	مێرد
ئـەو دوانە دەبن بە ئاگرو پوشو	
هـەندێك ژن و مێرد دەردیان گرانە	
شـەڕدەکـەن بـەڵام زێـــــڕنگەرانە	
هـەرتاو نەتاوێك قۆڵ لێك هەڵدەکەن	
نە پێك هەڵدەکەن نە وێك هەڵدەکەن	نەبەیەکەوە دەتوانن بژین، نە لەدوری یەکیش
خۆزگەم بەو کەسە لێقەوماو نییە	ئیدارە دەکەن.
خـۆکەس **لا گیـری** تـێشکاو نییە	لایەنگر
نـوسـراوە لـەسـەر گۆڕەکــــەی بارام	
کەرەم پەسەندە نەك هەیبەت و سام	
هەرلە کۆنەوە دەست و دڵ بازی	
پـەسـەند کـرا نەك پاڵەوان بازی	
گـوێبگرە پـەندی جوان و بێ وێنە	
لە ماوەی ژینت دووکەس مەدوێنە	
یـەکێ بـەسـواری دێ ڕادەبـــورێ	
یەك **پول** دەبژێرێ لەدەر یا ژورێ	پارە
زۆر لـە هـاوڕێیان دێنە ســـلاوت	
سەرمەستی کردوون بۆنی پلاوت	
بەوانە ئێژن دۆستی سەرسینی	
مـێشن هاتونە دەوری شیرینی	

تـاسامانت هـەس دۆست فـرە خــاسن	تاكو پارەت هەیە
سەروەت چو لەدەست كەی تۆ دەناسن؟	
كـێ مـەتاعی خـۆی نـاحــەز دەنوێنێ؟	كێ كاڵای خۆی بە خراپ باس دەكات
هەركەس بەیاری خۆی هەڵ دەخوێنێ	
ئـێژن نـۆكەری بـــێ موچەو خەڵات	
ئەو تاجی سەری ئاغایە گشت كات	
نانێ ڕۆژ پەیدا بكەی نانێ شەو	
بـەڵام نـەكێشی منەت لەم و لەو	
بەدەست مسی **قاڵ** بـكەی بـەهـــەویر	تواوە
نەك دەست بە سینە لە خزمەت ئەمیر	
كـێ دیـویە ئـیشی وەها ناقۆڵا	
بەسەر دڕی خۆی **ناقیلە** جۆڵا	ناقایلە/ناڕازیە
وایان فەرمووە پیاوانی وردبین	
مـەردانـە مـردن نـەك ژنـانەژین	ژن وەك پێچەوانەی پیاو نەك وەك ڕەگەزی ژن!
هەرچی بیچێنی **شین دەبێ** بۆتۆ	سەوز دەبێ / دەڕوێت
گـەنم لە گـەنم دەڕوێ جۆ لە جۆ	
هەرشت ڕەسەنی خۆی دەگرێتەوە	
گیا لەسەر بنجی خۆی دەڕوێتەوە	
ئەم پەندە لە گوێ بگرە گەوهەرە	
عـیلمی بـێ عەمەل باخی بێ بەرە	زانستی بێ كردەوە.
هەر كەس شارەزای كەسب و كارێكە	
هەر ڕێـگەی **حــۆجـەی** بـە ڕێبوارێكە	پێویست / نیاز
لە ئاشی زۆری پـێچوە لــەڕێ	
خۆماندو دەكا زوو بگاتە جێ	

لە سوڕی دۆڕان دەی هەویٚ لە کا	
بە خـێرو شـایی قـــەرەبوی وەکا	
تـاکەی قبولٚ کەم لە دوژمنانم	
وا نوکی چەقۆ گەییە ئێسقانم	
خۆت چاککە باسی کەس مەکە **چیدی**	ئیتر
خـۆکـەس نـاچێتە قەبـری **کـەسی دی**	کەسی تر
کیٚ چالٚ هەلٚکەنیٚ بۆ مەخلوقی خوا	
خـۆی تێدەکـەویٚ بـە تەوفیقی خوا	
کەسیٚ لە بەندی گوماندا حەپسە	ئەو کەسەی لە گوماندا دەژی
نــــــازانیٚ دنـیا **قـیاسولنەفسە**	(قیاس النفس) پێوانەی دەرونی
کـیٚ خـەلٚکی بـەچاك یا خراپ زانی	
عەکسی خۆی دیوە لە نێو چاوانی	وێنە/ پێچەوانە
قـەدیمی دەلٚێن **وەتــی دنیا هەس**	لەو وەتەی دنیا هەیە
نەبیسراوە کەس ڕازی بیٚ لەکەس	
مـەخـوازە ئـاوات بــەمردنی کـــــەس	
عەمری تۆش دەڕوا وەك من بە **عەبەس**	بیٚ هودە
هـوشتری کـەمەرك بـیٚ درۆو دەلـەس	
یخ دەخوا لەبەر دەرگەی هەموو کەس	
بـۆ تـاقە دۆسـتی خـۆت پـیـــرو کوێرکەی	
نەك ڕۆژی چەند دوست بە مالٚت فێرکەی	
تاقە یەك هاوڕێی باش و مەرد و ڕەند	
قـەزای لە (دە) برا هیچ و پوچ و گەند	
مـالٚت چ کـەم بـوو چ زۆرو زەوەند	
بەجێی مەهێلٚە بۆ گەند و بۆ ڕەند	

ماندوبونی ڕۆژ بۆ تێری شەوتە	
بـیکەی بە میرات بیرێکی چەوتە	
هەر **بینا** مردی وەسیەت با بردی	بینرا
کاکی میراتگر بەقسەی نەکردی	
ئەو ماندو بون و ئەو خۆ کوتانە	
بـەربـەرەکـانـێ لـــەگـەڵ ژیانە	
چون مەقەست و ڕیش **هە**ر بەدەست خۆتە	
ســنگ بــە تــۆ بــڕاو مــــن **ملەقۆتە**	ملە قۆرتە/ملە چۆچە/ملە قۆتەرە
شێخێکی نەزان کوپەی مەی شکان	
دڵی بــادە نۆش پێی کەوتە تەکان	
ڕوڕەش خۆم ئەگەر لەبەر خودای کرد	
ڕوڕەش خۆی ئەگەر لەبەر ڕیــای کرد	
میمبەرو مـیحراب تـێك بتەپێنە	
بەڵام دڵی کەس دا مەخورپێنە	
دەڵێن مزگەوت تێك بڕوخێنی	
جورمی کەمـترە لە ڕوشکێنی	تاوان/گوناه
هەرچی بێ کەسە **هە**ر خوایە کەسی	
لــەچــی بتــرسی **لێی نــاخـەلـەسی**	لێی نەجات نابی
بێجگە لەو خوایەی کە گیان دەسێنێ	
پـشتت بـەکێ بـەست ئەو دەیشکێنێ	
سـوێندم بـەو کـەسـە دونیــای **ڕۆناوە**	دروست کردووە
کەس بەتەمای کەس دروست نەکراوە	
زۆر بایی مەبە ئەی لاوی سەرمەست	
لـەو دنـیا زۆرە دەسـتی بـاڵا دەست	

لە نێو چاوانت غەزەب دەبارێ	
توشی گون ڕەشی خۆت نەبوی جارێ	
ئەمڕۆکە قۆزی بە فیزو پۆزی	
گێژی تێنەگەی کە سۆزی تۆزی	
هەر بەدەست خۆتی خراپەو چاکە	
تاوان لە ئەستۆی خەڵکی بەس ڕاکە	مەکەرە ئەستۆی کەس
غەیبەتی مردوو مەکەن بە پیشە	
پاش مردوان ڕەحمەت باشە هەمیشە	
کەسێك مرد شەیتان وازی لێ دێنێ	
ئادەمی ناوی چۆن خراپ دێنێ	
سەر بنێیتەوە بە جوانە مەرگی	بمریت
باشترە لە زۆر ژینی سەگ مەرگی	
خودا بیبڕێ دەنگ لە دلێری	
ڕێوی ڕاو دەکا لە جێگای شێری	
گوێبگرە پەندی خانزادی سۆران	
فامیدە ترین ژن بوو لەزۆران	تێگەیشتوو
کێ دۆخێن کورتە قەزام لێی کەوێ	
بەشکم لێی پساو دوژمن ڕێی کەوێ	
لێم کەوێ قەزای دۆخێن درێژان	
تێبینن لەلام بەنرخ و هێژان	
شەڕ لە نێوانی **بارگین** و کەڵە	بارگیر
ئەوەی چو لەبەرپێیان ئاژەڵە	
دەست لە دوژمنان وابوەشێنی	
سێوە تاڵەیان لە خەوێ بێنی	هەنگوین لە دەمیان تاڵ بێت

بـە تێڵاو کوتەك هەڵیان کـوتیە سـەر	
جا چت خوار دووە ترش و چەوەندەر	
نـانی دوژمـن و سـایـەی دەرەبەگ	
لەمن حەرام بێ وەکو چڵکی سەگ	
دنـیا بــەشەوو ڕۆژێــك بزانی	
دیـارە لـەفام و شعور نەبانی	دیارە زانست و هەستت گۆڕاوە
بـــەکـــەم ڕازی بـــە تـــا زۆرت دەبێ	
هەشت بێ لە مشت بێ نەك نۆبێ نەبێ	
کـاتێ هـەشتت نا گـرێوی نۆوە	
دەستت لە فام و شعور بشۆوە	
نـەکردەکـاران مـەبەن بۆ کاران	
دەیانبەن پێیان مەسپێرن کاران	
بـدەن لـە **چڕو هـەڵەموت و بەرد**	هەوراز ، چیای بەرز ، بەردەڵان
بەڵام قەت مەدەن لەپردی نامەرد	
کەسێ بتوانێ هەڵگرێ شمشێر	
نـاشێ بتـرسێ لـە پڵنگ و شێر	
بـەخۆت بـنازی وەك ئاو دەتکی	
لەخۆت بی ڕازی زۆر زو دەشکی	
هـەروەك لە ددان لێو لە پێشترە	
کەسێك لە هەزار ناکەس خوێشترە	
وەك داری ئەستور نابێتە **گۆپاڵ**	گۆچان/گاچۆن/گالۆك/چۆگان
نـاگرێتە ئـەسـتۆ بێ تاوان ئۆباڵ	
ئـینسان نـەزانێ لـەزاری چی دێ	
هێندە کەرنەبێ بە کاری چی دێ	

ئینسان نابیٚ ڕیٚ و شویٚنی خۆی ونکا	
گولله سـەرتاپای لەشـی کون کون کا	
ئینسان بە حەقیٚ مالٚ ویٚران نابیٚ	
خـوارو خیٚچی بـۆ جوامیٚران نابیٚ	
هـاتویە دنـیاو دەڕۆی بـــەتەنیا	
ئینسان دوو کەڕەت نایەتە دنیا	
ئینسان تا دەمریٚ گلٚ دەیڕزیٚنیٚ	
نازانیٚ زەمـان چی بـەسەر دیٚنیٚ	
مام مەلا هیٚندە ئەمڕۆو سبەی کرد	
تـا کونی بەرتیل بای لە جبەی کرد	
کیٚ قسەی نەچو هەتا بەرگونی	
پیٚی بلیٚن گەلیٚ کەمتر لـــە ژنی	ژن وەك پیٚچەوانەی پیاو نەك وەك ڕەگەزی ژن!
کەسیٚ لەسەر یەك نەبوو تەقەلی	
پـولی چـروکی تـیایە بـاخـــەلی	
فـەقیر (با) دەرگــەی لیٚناکاتەوە	
خـزمی خـۆیشی لای لیٚناکاتەوە	
چبکەم چەرخی چـەپ **بۆمە** وای دیٚنیٚ	بۆ ئیٚمە
ڕۆژ ڕەشــی ئــیــتــر **ئــیـنـتهای** دیٚنیٚ	کۆتایی
فـەقیـری بـۆیە ڕوڕەشــی دیٚنیٚ	
لای منالٚ دەشیٚ سەر دانەویٚنیٚ	
تـیٚبینی دوا ڕۆژ بـکەن بە پیشە	
پەسەند نەکراوە بگرەو لیٚینیشە	
هەرشتیٚك سالاٚن زۆر بوو وەك خەرمان	
ئیٚستاکە پـەیدا نـابـیٚ **بـــــۆ دەرمان**	بە بڕیٚکی کەمیش

لەم ئێرانە پڕ زەمەزەمی دوێنێ	
بۆی وێرانە دێ پەپو دەخوێنێ	
خــەم داگرتن و پــەرۆشی ناوێ	
کەری بەفراوێ نوقمی **سێلاوێ**	لافاو
ئەو ئاوەی تێکەڵ شیرت کرد نامەرد	
بــوبــە لافــاوو بــردی مــانگا زەرد	
شـك مـــەتارێنن لـێرەو لـە وێدا	
کوێ **هاتە** ئێشان ڕۆح وا لەوێ دا	
دەست بەتاڵ **فڕوفیشاڵی** وشکە	درۆ ودەلەسە
بــەغدا نــاگیــرێ بە قونە خشکە	
بە ژن بلێی مان مەگرە بۆ زێڕێ	
لـەوانەیە پـیاو بـەکێو **هە**ڵگێڕێ	
نـیمە پـێت وایە **"قـــــەرەتاژدین"**م	کەسایەتیەکە
بەقام پێ ناکەی بەگونی بارگینم	بڕوام پێناکەی
زۆرم بیستووە لە دۆست و یاران	
کـەس بـەلاباران نـاچتە هەواران	
گــوێبــگرە پـــەندم گــوێــگری ئازیز	
وەك گوش ئازیزە گۆشوارەش ئازیز	وەك گوێ خۆشەویستە گوارەش هەروایە
حەسود لەگەڵمان بە بوغز و قینە	
یـار سـلامەت بێ بە مانگ وەڕینە	
خۆت بەسندی کەیت هەرچت پێ چاکە	
خـــۆ نـــەدوراوی بـــەمـــنـــەوە کاکە	
ژیری تۆو گەوجی من بەران بەرە	
تـەنیا مـویەکیان ئـەمبەرئەوبەرە	

نیە ئەو ئەقڵەی لە **کەوشی** تۆدا	پێڵاو/ قۆنەرە
لەمێشکی منی چەقەسرۆدا	چەقەسو/چەقاوەسو
دوژمن سێدارەی بۆ نەچەقان با	
کورد ماف خۆی بوو گەر بەحەقان با	
تاخۆشەویستم لە زیندان بەردا	
پێم نەما ئاووم لە گیرفان وەردا	
لە ڕێی ڕزگاری مێشك پڕاوە	
ئاوێکە بۆ کورد هەروا ڕژاوە	
ماڵ بە ساحێب ماڵ حەرام کراوە	
فەرمودەی کوردەو لە خۆی ڕویداوە	
قسەی پێشینیانە ئەم نوکتە جوانە	
کورد لە تەنگانە **تەلانی لانە**	چیا شوێنێتی
لە چیای مەزن تا بزن و هەرزن	
هەبێ نابەزن هەروا سەر بەرزن.	